Importance of Accent in Pāṇinīya Dhātupāṭha

Devanand Shukl and Amba Kulkarni

Department of Sanskrit Studies,
University of Hyderabad,
Hyderabad

29th South Asian Languages Analysis Roundtable (SALA), CIIL
6th-8th Jan., 2011

Outline

1. Introduction
2. Structure

पञ्चाङ्गं व्याकरणम्

व्याकरणशास्त्रे पञ्चानामङ्गानां परम्परा दृश्यते। अत एव पञ्चाङ्गं व्याकरणम् इत्यपि प्रथितम्। पञ्च अङ्गानि इमानि सन्ति –

- सूत्रपाठः
- धातुपाठः
- गणपाठः
- उणादिपाठः
- लिङ्गानुशासनम्

पञ्चाङ्गं व्याकरणम्

व्याकरणशास्त्रे पञ्चानामङ्गानां परम्परा दृश्यते। अत एव पञ्चाङ्गं व्याकरणम् इत्यपि प्रथितम्।
पञ्च अङ्गानि इमानि सन्ति –

- सूत्रपाठः
- धातुपाठः
- गणपाठः
- उणादिपाठः
- लिङ्गानुशासनम्

पञ्चाङ्गं व्याकरणम्

व्याकरणशास्त्रे पञ्चानामङ्गानां परम्परा दृश्यते। अत एव पञ्चाङ्गं व्याकरणम् इत्यपि प्रथितम्। पञ्च अङ्गानि इमानि सन्ति –

- सूत्रपाठः
- धातुपाठः
- गणपाठः
- उणादिपाठः
- लिङ्गानुशासनम्

पञ्चाङ्गं व्याकरणम्

व्याकरणशास्त्रे पञ्चानामङ्गानां परम्परा दृश्यते। अत एव पञ्चाङ्गं व्याकरणम् इत्यपि प्रथितम्। पञ्च अङ्गानि इमानि सन्ति –

- सूत्रपाठः
- धातुपाठः
- गणपाठः
- उणादिपाठः
- लिङ्गानुशासनम्

पञ्चाङ्गं व्याकरणम्

व्याकरणशास्त्रे पञ्चानामङ्गानां परम्परा दृश्यते। अत एव पञ्चाङ्गं व्याकरणम् इत्यपि प्रथितम्।
पञ्च अङ्गानि इमानि सन्ति –

- सूत्रपाठः
- धातुपाठः
- गणपाठः
- उणादिपाठः
- लिङ्गानुशासनम्

धातुपाठः

1. पाणिनीयधातुपाठः सूत्रपाठ इव संरचितः। तत्र दशगणाः सन्ति। आहत्य धातूनां संख्या 1944 वर्तते। एष धातुपाठः "भट्टोजिदीक्षितकृता सिद्धान्तकौमुदी" ग्रन्थाधारेण निर्धारितः। पाणिनीयधातुवृत्तिपरम्परायां धातुपाठनिर्धारणे सर्वासु वृत्तिषु परवर्ती अस्ति वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी। अतः निर्धारणे एषा एव स्वीकृता।
2. वस्तुतः पूर्वं तत्र स्वरनिर्देशाः अनुनासिकनिर्देशाः च सूत्रपाठे एवं धातुपाठे आसन्। परन्तु कालकृतव्यवधानेन परम्परा एषा नष्टा। अत एव "प्रतिज्ञानुनासिक्याः पाणिनीयाः" इत्यादयः उक्तयः वैयाकरणकुले प्रसिद्धा । परन्तु साक्षात् सङ्केतानामभावे सङ्गणकीयदृष्ट्या काठिन्यमनुभूतेऽस्माभिः। अतः तस्मिन् धातुपाठे सूत्रमाधारीकृत्य अनुनासिकानुदात्तस्वरितादयः सङ्केताः स्थापिताः। येन तत्र प्रक्रियायां सारल्यं भवेदिति।

पाणिनीयधातुपाठे गणव्यवस्था – अ

पाणिनीयधातुपाठे दशगणाः सन्ति। येषामुल्लेखः तस्योपयोगः च सूत्रेपाठेऽपि उपलभ्यते।

1. भ्वादिः कर्तरि शप् (3/1/68) कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे धातोः शप्प्रत्ययो भवति।
2. अदादि अदिप्रभृतिभ्यः शपः (2/4/72) अदादिगणपठितेभ्यो धातुभ्यः उत्तरस्य शपो लुक् भवति।
3. जुहोत्यादि जुहोत्यादिभ्यः श्लुः (2/4/75) जुहोत्याभ्यो धातुभ्यः उत्तरस्य शपो श्लुः भवति।
4. दिवादि दिवादिभ्यः श्यन् (3/1/69) दिवादिभ्यः धातुभ्यः श्यन् प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
5. स्वादि स्वादिभ्यः श्नुः (3/1/73) स्वादिभ्यः धातुभ्यः श्नुप्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।

पाणिनीयधातुपाठे गणव्यवस्था – अ

पाणिनीयधातुपाठे दशगणाः सन्ति। येषामुल्लेखः तस्योपयोगः च सूत्रेपाठेऽपि उपलभ्यते।

1. भ्वादिः कर्तरि शप् (3/1/68)
   कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे धातोः शप्प्रत्ययो भवति।
2. अदादि अदिप्रभृतिभ्यः शपः (2/4/72) अदादिगणपठितेभ्यो धातुभ्यः उत्तरस्य शपो लुक् भवति।
3. जुहोत्यादि जुहोत्यादिभ्यः श्लुः (2/4/75) जुहोत्याभ्यो धातुभ्यः उत्तरस्य शपो श्लुः भवति।
4. दिवादि दिवादिभ्यः श्यन् (3/1/69) दिवादिभ्यः धातुभ्यः श्यन् प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
5. स्वादि स्वादिभ्यः श्नुः (3/1/73) स्वादिभ्यः धातुभ्यः श्नुप्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।

पाणिनीयधातुपाठे गणव्यवस्था – अ

पाणिनीयधातुपाठे दशगणाः सन्ति। येषामुल्लेखः तस्योपयोगः च सूत्रेपाठेऽपि उपलभ्यते।

1. भ्वादिः कर्तरि शप् (3/1/68)
   कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे धातोः शप्प्रत्ययो भवति।
2. अदादि अदिप्रभृतिभ्यः शपः (2/4/72) अदादिगणपठितेभ्यो धातुभ्यः उत्तरस्य शपो लुक् भवति।
3. जुहोत्यादि जुहोत्यादिभ्यः श्लुः (2/4/75) जुहोत्याभ्यो धातुभ्यः उत्तरस्य शपो श्लुः भवति।
4. दिवादि दिवादिभ्यः श्यन् (3/1/69) दिवादिभ्यः धातुभ्यः श्यन् प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
5. स्वादि स्वादिभ्यः श्नुः (3/1/73) स्वादिभ्यः धातुभ्यः श्नुप्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।

पाणिनीयधातुपाठे गणव्यवस्था – अ

पाणिनीयधातुपाठे दशगणाः सन्ति। येषामुल्लेखः तस्योपयोगः च सूत्रेपाठेऽपि उपलभ्यते।

1. भ्वादिः कर्तरि शप् (3/1/68)
   कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे धातोः शप्प्रत्ययो भवति।
2. अदादि अदिप्रभृतिभ्यः शपः (2/4/72) अदादिगणपठितेभ्यो धातुभ्यः उत्तरस्य शपो लुक् भवति।
3. जुहोत्यादि जुहोत्यादिभ्यः श्लुः (2/4/75) जुहोत्याभ्यो धातुभ्यः उत्तरस्य शपो श्लुः भवति।
4. दिवादि दिवादिभ्यः श्यन् (3/1/69) दिवादिभ्यः धातुभ्यः श्यन् प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
5. स्वादि स्वादिभ्यः श्नुः (3/1/73) स्वादिभ्यः धातुभ्यः श्नुप्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।

पाणिनीयधातुपाठे गणव्यवस्था – अ

पाणिनीयधातुपाठे दशगणाः सन्ति। येषामुल्लेखः तस्योपयोगः च सूत्रेपाठेऽपि उपलभ्यते।

1. भ्वादिः कर्तरि शप् (3/1/68)
   कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे धातोः शप्प्रत्ययो भवति।
2. अदादि अदिप्रभृतिभ्यः शपः (2/4/72) अदादिगणपठितेभ्यो धातुभ्यः उत्तरस्य शपो लुक् भवति।
3. जुहोत्यादि जुहोत्यादिभ्यः श्लुः (2/4/75) जुहोत्याभ्यो धातुभ्यः उत्तरस्य शपो श्लुः भवति।
4. दिवादि दिवादिभ्यः श्यन् (3/1/69) दिवादिभ्यः धातुभ्यः श्यन् प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
5. स्वादि स्वादिभ्यः श्नुः (3/1/73) स्वादिभ्यः धातुभ्यः श्नुप्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।

पाणिनीयधातुपाठे गणव्यवस्था – अ

पाणिनीयधातुपाठे दशगणाः सन्ति। येषामुल्लेखः तस्योपयोगः च सूत्रेपाठेऽपि उपलभ्यते।

1. भ्वादिः कर्तरि शप् (3/1/68)
कर्त्रर्थे सार्वधातुके परे धातोः शप्प्रत्ययो भवति।
2. अदादि अदिप्रभृतिभ्यः शपः (2/4/72) अदादिगणपठितेभ्यो धातुभ्यः उत्तरस्य शपो लुक् भवति।
3. जुहोत्यादि जुहोत्यादिभ्यः श्लुः (2/4/75) जुहोत्याभ्यो धातुभ्यः उत्तरस्य शपो श्लुः भवति।
4. दिवादि दिवादिभ्यः श्यन् (3/1/69) दिवादिभ्यः धातुभ्यः श्यन् प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
5. स्वादि स्वादिभ्यः श्नुः (3/1/73) स्वादिभ्यः धातुभ्यः श्नुप्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।

पाणिनीयधातुपाठे गणव्यवस्था – ब

1. तुदादि तुदादिभ्यः शः (3/1/77) तुदादिभ्यः धातुभ्यः शः प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
2. रुधादि रुदादिभ्यः श्नम् (3/1/78) रुधादिभ्यः धातुभ्यः श्नम् प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
3. तनादि तनादिकृञ्भ्यः उः (3/1/79) तनादिभ्यः धातुभ्यः कृञश्च उः प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
4. क्र्यादि क्र्यादिभ्यः श्ना (3/1/81) क्र्यादिभ्यः धातुभ्यः श्ना प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
5. चुरादि सत्यापपाशरूपवीणातूलश्लोकसेना–लोमत्वचवर्मवर्णचूर्णचुरादिभ्यो णिच् (3/1/25) सत्याप–पाश–रूप–वीणा–तूल–श्लोक–सेना–लोम–त्वच–वर्म–वर्ण–चूर्ण इत्येतेभ्यः शब्देभः चुरादिभ्यः धातुभ्यः च णिच् प्रत्ययः भवति।

पाणिनीयधातुपाठे गणव्यवस्था – ब

1. तुदादि तुदादिभ्यः शः (3/1/77) तुदादिभ्यः धातुभ्यः शः प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
2. रुधादि रुदादिभ्यः श्नम् (3/1/78) रुधादिभ्यः धातुभ्यः श्नम् प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
3. तनादि तनादिकृञ्भ्यः उः (3/1/79) तनादिभ्यः धातुभ्यः कृञश्च उः प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
4. क्र्यादि क्र्यादिभ्यः श्ना (3/1/81) क्र्यादिभ्यः धातुभ्यः श्ना प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
5. चुरादि सत्यापपाशरूपवीणातूलश्लोकसेना–लोमत्वचवर्मवर्णचूर्णचुरादिभ्यो णिच् (3/1/25) सत्याप–पाश–रूप–वीणा–तूल–श्लोक–सेना–लोम–त्वच–वर्म–वर्ण–चूर्ण इत्येतेभ्यः शब्देभः चुरादिभ्यः धातुभ्यः च णिच् प्रत्ययः भवति।

पाणिनीयधातुपाठे गणव्यवस्था – ब

1. तुदादि तुदादिभ्यः शः (3/1/77) तुदादिभ्यः धातुभ्यः शः प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
2. रुधादि रुदादिभ्यः श्नम् (3/1/78) रुधादिभ्यः धातुभ्यः श्नम् प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
3. तनादि तनादिकृञ्भ्यः उः (3/1/79) तनादिभ्यः धातुभ्यः कृञश्च उः प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
4. क्र्यादि क्र्यादिभ्यः श्ना (3/1/81) क्र्यादिभ्यः धातुभ्यः श्ना प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
5. चुरादि सत्यापपाशरूपवीणातूलश्लोकसेना-लोमत्वचवर्मवर्णचूर्णचुरादिभ्यो णिच् (3/1/25) सत्याप-पाश-रूप-वीणा-तूल-श्लोक-सेना-लोम-त्वच-वर्म-वर्ण-चूर्ण इत्येतेभ्यः शब्देभः चुरादिभ्यः धातुभ्यः च णिच् प्रत्ययः भवति।

पाणिनीयधातुपाठे गणव्यवस्था – ब

1. तुदादि तुदादिभ्यः शः (3/1/77) तुदादिभ्यः धातुभ्यः शः प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
2. रुधादि रुदादिभ्यः श्नम् (3/1/78) रुधादिभ्यः धातुभ्यः श्नम् प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
3. तनादि तनादिकृञ्भ्यः उः (3/1/79) तनादिभ्यः धातुभ्यः कृञश्च उः प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
4. क्र्यादि क्र्यादिभ्यः श्ना (3/1/81) क्र्यादिभ्यः धातुभ्यः श्ना प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
5. चुरादि सत्यापपाशरूपवीणातूलश्लोकसेना-लोमत्वचवर्मवर्णचूर्णचुरादिभ्यो णिच् (3/1/25) सत्याप-पाश-रूप-वीणा-तूल-श्लोक-सेना-लोम-त्वच-वर्म-वर्ण-चूर्ण इत्येतेभ्यः शब्देभः चुरादिभ्यः धातुभ्यः च णिच् प्रत्ययः भवति।

पाणिनीयधातुपाठे गणव्यवस्था – ब

1. तुदादि तुदादिभ्यः शः (3/1/77) तुदादिभ्यः धातुभ्यः शः प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
2. रुधादि रुदादिभ्यः श्नम् (3/1/78) रुधादिभ्यः धातुभ्यः श्नम् प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
3. तनादि तनादिकृञ्भ्यः उः (3/1/79) तनादिभ्यः धातुभ्यः कृञश्च उः प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
4. क्र्यादि क्र्यादिभ्यः श्ना (3/1/81) क्र्यादिभ्यः धातुभ्यः श्ना प्रत्ययः भवति। कर्तरि सार्वधातुके परतः।
5. चुरादि सत्यापपाशरूपवीणातूलश्लोकसेना–लोमत्वचवर्मवर्णचूर्णचुरादिभ्यो णिच् (3/1/25) सत्याप–पाश–रूप–वीणा–तूल–श्लोक–सेना–लोम–त्वच–वर्म–वर्ण–चूर्ण इत्येतेभ्यः शब्देभः चुरादिभ्यः धातुभ्यः च णिच् प्रत्ययः भवति।

पाणिनीयधातुपाठः सूत्रपद्धत्या विरचितः।

यथा पाणिनीयशब्दानुशासने विधिनिषेधादिप्रकाराणां सूत्रानुसारः निर्देशः वर्तते तथैव पाणिनीयधातुपाठेऽपि वर्तते। यथा–

- भू सत्तायाम् विधिसूत्रम्
- न कम्यमिचमाम् परिभाषासूत्रम्
- राधोऽकर्मकाद्वृद्धावेव नियमसूत्रम्
- स्वादयः ओदितः अतिदेशसूत्रम्
- घटादयो मितः संज्ञासूत्रम्
- अदन्ताःअधिकारसूत्रम्

पाणिनीयधातुपाठः सूत्रपद्धत्या विरचितः।

यथा पाणिनीयशब्दानुशासने विधिनिषेधादिप्रकाराणां सूत्रानुसारः निर्देशः वर्तते तथैव पाणिनीयधातुपाठेऽपि वर्तते। यथा–

- भू सत्तायाम् विधिसूत्रम्
- न कम्यमिचमाम् परिभाषासूत्रम्
- राधोऽकर्मकाद्वृद्धावेव नियमसूत्रम्
- स्वादयः ओदितः अतिदेशसूत्रम्
- घटादयो मितः संज्ञासूत्रम्
- अदन्ताःअधिकारसूत्रम्

पाणिनीयधातुपाठः सूत्रपद्धत्या विरचितः।

यथा पाणिनीयशब्दानुशासने विधिनिषेधादिप्रकाराणां सूत्रानुसारः निर्देशः वर्तते तथैव पाणिनीयधातुपाठेऽपि वर्तते। यथा–

- भू सत्तायाम् विधिसूत्रम्
- न कम्यमिचमाम् परिभाषासूत्रम्
- राधोऽकर्मकाद्वृद्धावेव नियमसूत्रम्
- स्वादयः ओदितः अतिदेशसूत्रम्
- घटादयो मितः संज्ञासूत्रम्
- अदन्ताःअधिकारसूत्रम्

पाणिनीयधातुपाठः सूत्रपद्धत्या विरचितः।

यथा पाणिनीयशब्दानुशासने विधिनिषेधादिप्रकाराणां सूत्रानुसारः निर्देशः वर्तते तथैव पाणिनीयधातुपाठेऽपि वर्तते। यथा–

- भू सत्तायाम् विधिसूत्रम्
- न कम्यमिचमाम् परिभाषासूत्रम्
- राधोऽकर्मकाद्वृद्धावेव नियमसूत्रम्
- स्वादयः ओदितः अतिदेशसूत्रम्
- घटादयो मितः संज्ञासूत्रम्
- अदन्ताःअधिकारसूत्रम्

पाणिनीयधातुपाठः सूत्रपद्धत्या विरचितः।

यथा पाणिनीयशब्दानुशासने विधिनिषेधादिप्रकाराणां सूत्रानुसारः निर्देशः वर्तते तथैव पाणिनीयधातुपाठेऽपि वर्तते। यथा–

- भू सत्तायाम् विधिसूत्रम्
- न कम्यमिचमाम् परिभाषासूत्रम्
- राधोऽकर्मकाद्वृद्धावेव नियमसूत्रम्
- स्वादयः ओदितः अतिदेशसूत्रम्
- घटादयो मितः संज्ञासूत्रम्
- अदन्ताःअधिकारसूत्रम्

पाणिनीयधातुपाठः सूत्रपद्धत्या विरचितः।

यथा पाणिनीयशब्दानुशासने विधिनिषेधादिप्रकाराणां सूत्रानुसारः निर्देशः वर्तते तथैव पाणिनीयधातुपाठेऽपि वर्तते। यथा–

- भू सत्तायाम् विधिसूत्रम्
- न कम्यमिचमाम् परिभाषासूत्रम्
- राधोऽकर्मकाद्वृद्धावेव नियमसूत्रम्
- स्वादयः ओदितः अतिदेशसूत्रम्
- घटादयो मितः संज्ञासूत्रम्
- अदन्ताःअधिकारसूत्रम्

धात्वर्थनिर्देशकसूत्राणां वर्गत्रयं दृश्यते

- प्रथमवर्गे एकस्य अनेकेषां वा धातूनां विभक्तिं विना पाठः कृतः। अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  भू सत्तायाम्
- केचन धातवः सूत्रेषु सविभक्तिकाः निर्दिष्टाः । अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  कृपेस्तादर्थ्ये।
- केषुचित् सूत्रेषु पूर्वमर्थं विचार्य पश्चात् सविभक्तिकधातुप्रयोगः कृतः।
  मारणतोषणनिशामनेषु ज्ञा
- केषुचित् सूत्रेषु पदक्रमः वर्तते तथाहि पूर्वमुपसर्गप्रयोगः पश्चाद्धातुप्रयोगः पश्चादर्थनिर्देशश्च।
  आङः शासु इच्छायाम्।

धात्वर्थनिर्देशकसूत्राणां वर्गत्रयं दृश्यते

- प्रथमवर्गे एकस्य अनेकेषां वा धातूनां विभक्तिं विना पाठः कृतः। अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  भू सत्तायाम्
- केचन धातवः सूत्रेषु सविभक्तिकाः निर्दिष्टाः । अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  कृपेस्तादर्थ्ये।
- केषुचित् सूत्रेषु पूर्वमर्थं विचार्य पश्चात् सविभक्तिकधातुप्रयोगः कृतः।
  मारणतोषणनिशामनेषु ज्ञा
- केषुचित् सूत्रेषु पदक्रमः वर्तते तथाहि पूर्वमुपसर्गप्रयोगः पश्चाद्धातुप्रयोगः पश्चादर्थनिर्देशश्च।
  आङः शासु इच्छायाम्।

धात्वर्थनिर्देशकसूत्राणां वर्गत्रयं दृश्यते

- प्रथमवर्गे एकस्य अनेकेषां वा धातूनां विभक्तिं विना पाठः कृतः। अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  भू सत्तायाम्
- केचन धातवः सूत्रेषु सविभक्तिकाः निर्दिष्टाः । अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  कृपेस्तादर्थ्ये।
- केषुचित् सूत्रेषु पूर्वमर्थं विचार्य पश्चात् सविभक्तिकधातुप्रयोगः कृतः।
  मारणतोषणनिशामनेषु ज्ञा
- केषुचित् सूत्रेषु पदक्रमः वर्तते तथाहि पूर्वमुपसर्गप्रयोगः पश्चाद्धातुप्रयोगः पश्चादर्थनिर्देशश्च।
  आङः शासु इच्छायाम्।

धात्वर्थनिर्देशकसूत्राणां वर्गत्रयं दृश्यते

- प्रथमवर्गे एकस्य अनेकेषां वा धातूनां विभक्तिं विना पाठः कृतः। अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  भू सत्तायाम्
- केचन धातवः सूत्रेषु सविभक्तिकाः निर्दिष्टाः । अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  कृपेस्तादर्थ्ये।
- केषुचित् सूत्रेषु पूर्वमर्थं विचार्य पश्चात् सविभक्तिकधातुप्रयोगः कृतः।
  मारणतोषणनिशामनेषु ज्ञा
- केषुचित् सूत्रेषु पदक्रमः वर्तते तथाहि पूर्वमुपसर्गप्रयोगः पश्चाद्धातुप्रयोगः पश्चादर्थनिर्देशश्च।
  आङः शासु इच्छायाम्।

धात्वर्थनिर्देशकसूत्राणां वर्गत्रयं दृश्यते

- प्रथमवर्गे एकस्य अनेकेषां वा धातूनां विभक्तिं विना पाठः कृतः। अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  भू सत्तायाम्
- केचन धातवः सूत्रेषु सविभक्तिकाः निर्दिष्टाः । अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  कृपेस्तादर्थ्ये।
- केषुचित् सूत्रेषु पूर्वमर्थं विचार्य पश्चात् सविभक्तिकधातुप्रयोगः कृतः।
  मारणतोषणनिशामनेषु ज्ञा
- केषुचित् सूत्रेषु पदक्रमः वर्तते तथाहि पूर्वमुपसर्गप्रयोगः पश्चाद्धातुप्रयोगः पश्चादर्थनिर्देशश्च।
  आङः शासु इच्छायाम्।

धात्वर्थनिर्देशकसूत्राणां वर्गत्रयं दृश्यते

- प्रथमवर्गे एकस्य अनेकेषां वा धातूनां विभक्तिं विना पाठः कृतः। अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  भू सत्तायाम्
- केचन धातवः सूत्रेषु सविभक्तिकाः निर्दिष्टाः । अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  कृपेस्तादर्थ्ये।
- केषुचित् सूत्रेषु पूर्वमर्थं विचार्य पश्चात् सविभक्तिकधातुप्रयोगः कृतः।
  मारणतोषणनिशामनेषु ज्ञा
- केषुचित् सूत्रेषु पदक्रमः वर्तते तथाहि पूर्वमुपसर्गप्रयोगः पश्चाद्धातुप्रयोगः पश्चादर्थनिर्देशश्च।
  आङः शासु इच्छायाम्।

धात्वर्थनिर्देशकसूत्राणां वर्गत्रयं दृश्यते

- प्रथमवर्गे एकस्य अनेकेषां वा धातूनां विभक्तिं विना पाठः कृतः। अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  भू सत्तायाम्
- केचन धातवः सूत्रेषु सविभक्तिकाः निर्दिष्टाः । अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  कृपेस्तादर्थ्ये।
- केषुचित् सूत्रेषु पूर्वमर्थं विचार्य पश्चात् सविभक्तिकधातुप्रयोगः कृतः।
  मारणतोषणनिशामनेषु ज्ञा
- केषुचित् सूत्रेषु पदक्रमः वर्तते तथाहि पूर्वमुपसर्गप्रयोगः पश्चाद्धातुप्रयोगः पश्चादर्थनिर्देशश्च।
  आङः शासु इच्छायाम्।

धात्वर्थनिर्देशकसूत्राणां वर्गत्रयं दृश्यते

- प्रथमवर्गे एकस्य अनेकेषां वा धातूनां विभक्तिं विना पाठः कृतः। अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  भू सत्तायाम्
- केचन धातवः सूत्रेषु सविभक्तिकाः निर्दिष्टाः । अर्थनिर्देशस्तु सप्तम्यन्तपदेन कृतः।
  कृपेस्तादर्थ्ये।
- केषुचित् सूत्रेषु पूर्वमर्थं विचार्य पश्चात् सविभक्तिकधातुप्रयोगः कृतः।
  मारणतोषणनिशामनेषु ज्ञा
- केषुचित् सूत्रेषु पदक्रमः वर्तते तथाहि पूर्वमुपसर्गप्रयोगः पश्चाद्धातुप्रयोगः पश्चादर्थनिर्देशश्च।
  आङः शासु इच्छायाम्।

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः

पाणिनिना स्वकीयधातुपाठे प्रक्रियादृष्ट्या अनुबन्धानाम् उपयोगः कृतः। अनुबन्धानाम् इत्संज्ञा भवति। तेन तस्य लोपः विधीयते। इत्संज्ञानुगुणं कार्याणि विधीयन्ते। तादृशानाम् अनुबन्धानां एवञ्च तस्य फलं सारण्यां प्रदर्श्यते।

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – अ

- अनुदात्तेत्/ङित् अनुदात्तङित आत्मनेपदम् (1/3/12)
- स्वरितेत्/ञित् स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले (1/3/72)
- आदित् आदितश्च (7/2/16)
- इदित् इदितो नुम् धातोः (7/1/58)
- ईदित् श्वीदितो निष्ठायाम् (7/2/14)
- उदित् उदितो वा (7/2/56)
- ऊदित् स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा (7/2/54)
- ऋदित् नाग्लोपिशास्वृदिताम् (7/4/2)
- लृदित् पुषादिद्युताद्यॢदितः परस्मैपदेषु (3/1/55)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – अ

- अनुदात्तेत्/ङित् अनुदात्तङित आत्मनेपदम् (1/3/12)
- स्वरिततेत्/ञित् स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले (1/3/72)
- आदित् आदितश्च (7/2/16)
- इदित् इदितो नुम् धातोः (7/1/58)
- ईदित् स्वीदितो निष्ठायाम् (7/2/14)
- उदित् उदितो वा (7/2/56)
- ऊदित् स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा (7/2/54)
- ऋदित् नाग्लोपिशास्वृदिताम् (7/4/2)
- लृदित् पुषादिद्युताद्यॢदितः परस्मैपदेषु (3/1/55)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – अ

- अनुदात्तेत्/ङित् अनुदात्तङित आत्मनेपदम् (1/3/12)
- स्वरिततेत्/ञित् स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले (1/3/72)
- आदित् आदितश्च (7/2/16)
- इदित् इदितो नुम् धातोः (7/1/58)
- ईदित् स्वीदितो निष्ठायाम् (7/2/14)
- उदित् उदितो वा (7/2/56)
- ऊदित् स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा (7/2/54)
- ऋदित् नाग्लोपिशास्वृदिताम् (7/4/2)
- ऌदित् पुषादिद्युताद्यॢदितः परस्मैपदेषु (3/1/55)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – अ

- अनुदात्तेत्/ङित् अनुदात्तङित आत्मनेपदम् (1/3/12)
- स्वरितेत्/ञित् स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले (1/3/72)
- आदित् आदितश्च (7/2/16)
- इदित् इदितो नुम् धातोः (7/1/58)
- ईदित् श्वीदितो निष्ठायाम् (7/2/14)
- उदित् उदितो वा (7/2/56)
- ऊदित् स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा (7/2/54)
- ऋदित् नाग्लोपिशास्वृदिताम् (7/4/2)
- लृदित् पुषादिद्युताद्यॢदितः परस्मैपदेषु (3/1/55)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – अ

- अनुदात्तेत्/ङित् अनुदात्तङित आत्मनेपदम् (1/3/12)
- स्वरितेत्/ञित् स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले (1/3/72)
- आदित् आदितश्च (7/2/16)
- इदित् इदितो नुम् धातोः (7/1/58)
- ईदित् स्वीदितो निष्ठायाम् (7/2/14)
- उदित् उदितो वा (7/2/56)
- ऊदित् स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा (7/2/54)
- ऋदित् नाग्लोपिशास्वृदिताम् (7/4/2)
- ऌदित् पुषादिद्युताद्यॢदितः परस्मैपदेषु (3/1/55)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – अ

- अनुदात्तेत्/ङित् अनुदात्तङित आत्मनेपदम् (1/3/12)
- स्वरितेत्/ञित् स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले (1/3/72)
- आदित् आदितश्च (7/2/16)
- इदित् इदितो नुम् धातोः (7/1/58)
- ईदित् स्वीदितो निष्ठायाम् (7/2/14)
- उदित् उदितो वा (7/2/56)
- ऊदित् स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा (7/2/54)
- ऋदित् नाग्लोपिशास्वृदिताम् (7/4/2)
- ऌदित् पुषादिद्युताद्यॢदितः परस्मैपदेषु (3/1/55)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – अ

- अनुदात्तेत्/ङित् अनुदात्तङित आत्मनेपदम् (1/3/12)
- स्वरितेत्/ञित् स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले (1/3/72)
- आदित् आदितश्च (7/2/16)
- इदित् इदितो नुम् धातोः (7/1/58)
- ईदित् स्वीदितो निष्ठायाम् (7/2/14)
- उदित् उदितो वा (7/2/56)
- ऊदित् स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा (7/2/54)
- ऋदित् नाग्लोपिशास्वृदिताम् (7/4/2)
- लृदित् पुषादिद्युताद्य्लृदितः परस्मैपदेषु (3/1/55)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – अ

- अनुदात्तेत्/ङित् अनुदात्तङित आत्मनेपदम् (1/3/12)
- स्वरितेत्/ञित् स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले (1/3/72)
- आदित् आदितश्च (7/2/16)
- इदित् इदितो नुम् धातोः (7/1/58)
- ईदित् श्वीदितो निष्ठायाम् (7/2/14)
- उदित् उदितो वा (7/2/56)
- ऊदित् स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा (7/2/54)
- ऋदित् नाग्लोपिशास्वृदिताम् (7/4/2)
- ऌदित् पुषादिद्युताद्य्लृदितः परस्मैपदेषु (3/1/55)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – अ

- अनुदात्तेत्/ङित् अनुदात्तङित आत्मनेपदम् (1/3/12)
- स्वरितेत्/ञित् स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले (1/3/72)
- आदित् आदितश्च (7/2/16)
- इदित् इदितो नुम् धातोः (7/1/58)
- ईदित् स्वीदितो निष्ठायाम् (7/2/14)
- उदित् उदितो वा (7/2/56)
- ऊदित् स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा (7/2/54)
- ऋदित् नाग्लोपिशास्वृदिताम् (7/4/2)
- ऌदित् पुषादिद्युताद्यॢदितः परस्मैपदेषु (3/1/55)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – अ

- अनुदात्तेत्/ङित् अनुदात्तङित आत्मनेपदम् (1/3/12)
- स्वरितेत्/ञित् स्वरितञितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले (1/3/72)
- आदित् आदितश्च (7/2/16)
- इदित् इदितो नुम् धातोः (7/1/58)
- ईदित् स्वीदितो निष्ठायाम् (7/2/14)
- उदित् उदितो वा (7/2/56)
- ऊदित् स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा (7/2/54)
- ऋदित् नाग्लोपिशास्वृदिताम् (7/4/2)
- ऌदित् पुषादिद्युताद्यॢदितः परस्मैपदेषु (3/1/55)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – ब

- एदित् ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्वेदिताम् (7/2/5)
- ओदित् ओदितश्च (8/3/45)
- अग्लोपः सन्वल्लघुनि चङ्परेऽनग्लोपे (7/4/93)
- इरित् इरितो वा (3/1/57)
- ञीत् ञीतः क्तः (3/2/187)
- ट्वित् ट्वितोऽथुच् (3/3/89)
- ड्वित् ड्वितः क्त्रिः (3/3/88)
- मित् मितां ह्रस्वः (6/4/92)
- षित् षिद्भिदादिभ्योऽङ् (3/3/104)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – ब

- एदित् ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्वेदिताम् (7/2/5)
- ओदित् ओदितश्च (8/3/45)
- अग्लोपः सन्वल्लघुनि चङ्परेऽनग्लोपे (7/4/93)
- इरित् इरितो वा (3/1/57)
- ञीत् ञीतः क्तः (3/2/187)
- ट्वित् ट्वितोऽथुच् (3/3/89)
- ड्वित् ड्वितः क्त्रिः (3/3/88)
- मित् मितां ह्रस्वः (6/4/92)
- षित् षिद्भिदादिभ्योऽङ् (3/3/104)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – ब

- एदित् ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्वेदिताम् (7/2/5)
- ओदित् ओदितश्च (8/3/45)
- अग्लोपः सन्वल्लघुनि चङ्परेऽनग्लोपे (7/4/93)
- इरित् इरितो वा (3/1/57)
- ञीत् ञीतः क्तः (3/2/187)
- ट्वित् ट्वितोऽथुच् (3/3/89)
- ड्वित् ड्वितः क्त्रिः (3/3/88)
- मित् मितां ह्रस्वः (6/4/92)
- षित् षिद्भिदादिभ्योऽङ् (3/3/104)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – ब

- एदित् ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्वेदिताम् (7/2/5)
- ओदित् ओदितश्च (8/3/45)
- अग्लोपः सन्वल्लघुनि चङ्परेऽनग्लोपे (7/4/93)
- इरित् इरितो वा (3/1/57)
- ञीत् ञीतः क्तः (3/2/187)
- ड्वित् ड्वितोऽथुच् (3/3/89)
- ड्वित् ड्वितः क्त्रिः (3/3/88)
- मित् मितां ह्रस्वः (6/4/92)
- षित् षिद्भिदादिभ्योऽङ् (3/3/104)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – ब

- एदित् ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्वेदिताम् (7/2/5)
- ओदित् ओदितश्च (8/3/45)
- अग्लोपः सन्वल्लघुनि चङ्परेऽनग्लोपे (7/4/93)
- इरित् इरितो वा (3/1/57)
- ञीत् ञीतः क्तः (3/2/187)
- ट्वित् ट्वितोऽथुच् (3/3/89)
- ड्वित् ड्वितः क्त्रिः (3/3/88)
- मित् मितां ह्रस्वः (6/4/92)
- षित् षिद्भिदादिभ्योऽङ् (3/3/104)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – ब

- एदित् ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्वेदिताम् (7/2/5)
- ओदित् ओदितश्च (8/3/45)
- अग्लोपः सन्वल्लघुनि चङ्परेऽनग्लोपे (7/4/93)
- इरित् इरितो वा (3/1/57)
- ञीत् ञीतः क्तः (3/2/187)
- ट्वित् ट्वितोऽथुच् (3/3/89)
- ड्वित् ड्वितः क्त्रिः (3/3/88)
- मित् मितां ह्रस्वः (6/4/92)
- षित् षिद्भिदादिभ्योऽङ् (3/3/104)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – ब

- एदित् ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्वेदिताम् (7/2/5)
- ओदित् ओदितश्च (8/3/45)
- अग्लोपः सन्वल्लघुनि चङ्परेऽनग्लोपे (7/4/93)
- इरित् इरितो वा (3/1/57)
- ञीत् ञीतः क्तः (3/2/187)
- ट्वित् ट्वितोऽथुच् (3/3/89)
- ड्वित् ड्वितः क्त्रिः (3/3/88)
- मित् मितां ह्रस्वः (6/4/92)
- षित् षिद्भिदादिभ्योऽङ् (3/3/104)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – ब

- एदित् ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्वेदिताम् (7/2/5)
- ओदित् ओदितश्च (8/3/45)
- अग्लोपः सन्वल्लघुनि चङ्परेऽनग्लोपे (7/4/93)
- इरित् इरितो वा (3/1/57)
- ञीत् ञीतः क्तः (3/2/187)
- ट्वित् ट्वितोऽथुच् (3/3/89)
- ड्वित् ड्वितः क्त्रिः (3/3/88)
- मित् मितां ह्रस्वः (6/4/92)
- षित् षिद्भिदादिभ्योऽङ् (3/3/104)

पाणिनीयधातुपाठे अनुबन्धाः – ब

- एदित् ह्म्यन्तक्षणश्वसजागृणिश्वेदिताम् (7/2/5)
- ओदित् ओदितश्च (8/3/45)
- अग्लोपः सन्वल्लघुनि चङ्परेऽनग्लोपे (7/4/93)
- इरित् इरितो वा (3/1/57)
- ञीत् ञीतः क्तः (3/2/187)
- ट्वित् ट्वितोऽथुच् (3/3/89)
- ड्वित् ड्वितः क्त्रिः (3/3/88)
- मित् मितां ह्रस्वः (6/4/92)
- षित् षिद्भिदादिभ्योऽङ् (3/3/104)

पाणिनीयधातुपाठे स्वरव्यवस्था

पाणिनिः स्वकीयधातुपाठे स्वरविवरणं अनेन प्रकारेण प्रस्तौति।

- उदात्तेत्–धातुः गुपू रक्षणे
- उदात्तोपदेशधातुः भू सत्तायाम्
- अनुदात्तेत्–धातुः एध वृद्धौ
- अनुदात्तोपदेशधातुः गम्ऌ गतौ
- स्वरितेत्–धातुः धावु गतिशुद्ध्योः

पाणिनीयधातुपाठे स्वरव्यवस्था

पाणिनिः स्वकीयधातुपाठे स्वरविवरणं अनेन प्रकारेण प्रस्तौति।

- उदात्तेत्–धातुः गुपू रक्षणे
- उदात्तोपदेशधातुः भू सत्तायाम्
- अनुदात्तेत्–धातुः एध वृद्धौ
- अनुदात्तोपदेशधातुः गमॢ गतौ
- स्वरितेत्–धातुः धावु गतिशुद्ध्योः

पाणिनीयधातुपाठे स्वरव्यवस्था

पाणिनिः स्वकीयधातुपाठे स्वरविवरणं अनेन प्रकारेण प्रस्तौति।

- उदात्तेत्–धातुः गुपू रक्षणे
- उदात्तोपदेशधातुः भू सत्तायाम्
- अनुदात्तेत्–धातुः एध वृद्धौ
- अनुदात्तोपदेशधातुः गमॢ गतौ
- स्वरितेत्–धातुः धावु गतिशुद्धयोः

पाणिनीयधातुपाठे स्वरव्यवस्था

पाणिनिः स्वकीयधातुपाठे स्वरविवरणं अनेन प्रकारेण प्रस्तौति।

- उदात्तेत्–धातुः गुपू रक्षणे
- उदात्तोपदेशधातुः भू सत्तायाम्
- अनुदात्तेत्–धातुः एध वृद्धौ
- अनुदात्तोपदेशधातुः गमॢ गतौ
- स्वरितेत्–धातुः धावु गतिशुद्ध्योः

पाणिनीयधातुपाठे स्वरव्यवस्था

पाणिनिः स्वकीयधातुपाठे स्वरविवरणं अनेन प्रकारेण प्रस्तौति।

- उदात्तेत्–धातुः गुपू रक्षणे
- उदात्तोपदेशधातुः भू सत्तायाम्
- अनुदात्तेत्–धातुः एध वृद्धौ
- अनुदात्तोपदेशधातुः गमॢ गतौ
- स्वरितेत्–धातुः धावु गतिशुद्धयोः

पाणिनीयधातुपाठे स्वरव्यवस्था

पाणिनिः स्वकीयधातुपाठे स्वरविवरणं अनेन प्रकारेण प्रस्तौति।

- उदात्तेत्–धातुः गुपू रक्षणे
- उदात्तोपदेशधातुः भू सत्तायाम्
- अनुदात्तेत्–धातुः एध वृद्धौ
- अनुदात्तोपदेशधातुः गमॢ गतौ
- स्वरितेत्–धातुः धावु गतिशुद्ध्योः

स्वरविषये साङ्ख्यिकीयसूचना

प्रकारः	संख्या
धातवः	1944
अनुदात्तेत्	427
स्वरितेत्	98
अनुदात्तोपदेश	383

स्वरविषये साङ्ख्यिकीयसूचना

प्रकारः	संख्या
धातवः	1944
अनुदात्तेत्	427
स्वरितेत्	98
अनुदात्तोपदेश	383

स्वरविषये साङ्ख्यिकीयसूचना

प्रकारः	संख्या
धातवः	1944
अनुदात्तेत्	427
स्वरितेत्	98
अनुदात्तोपदेश	383

स्वरविषये साङ्ख्यिकीयसूचना

प्रकारः	संख्या
धातवः	1944
अनुदात्तेत्	427
स्वरितेत्	98
अनुदात्तोपदेश	383

स्वरविषये साङ्ख्यिकीयसूचना

प्रकारः	संख्या
धातवः	1944
अनुदात्तेत्	427
स्वरितेत्	98
अनुदात्तोपदेश	383

स्वरविषये साङ्ख्यिकीयसूचना

प्रकारः	संख्या
धातवः	1944
अनुदात्तेत्	427
स्वरितेत्	98
अनुदात्तोपदेश	383

स्वरविषये साङ्ख्यिकीयसूचना

प्रकारः	संख्या
धातवः	1944
अनुदात्तेत्	427
स्वरितेत्	98
अनुदात्तोपदेश	383

स्वरविषये साङ्ख्यिकीयसूचना

प्रकारः	संख्या
धातवः	1944
अनुदात्तेत्	427
स्वरितेत्	98
अनुदात्तोपदेश	383

स्वरविषये साङ्ख्यिकीयसूचना

प्रकारः	संख्या
धातवः	1944
अनुदात्तेत्	427
स्वरितेत्	98
अनुदात्तोपदेश	383

'अनुदात्तेत्' इत्यस्य फलम् – अ

अनुदात्तङित आत्मनेपदम् (1/3/12)
अनुदात्तेत उपदेशे यो ङित्तदन्ताच्च धातोर्लस्य स्थाने आत्मनेपदं स्यात्।
एधँ एधते

'अनुदात्तेत्' इत्यस्य फलम् – अ

अनुदात्तङित आत्मनेपदम् (1/3/12)
अनुदात्तेत उपदेशे यो ङित्तदन्ताच्च धातोर्लस्य स्थाने आत्मनेपदं स्यात्।
एधँ एधते

'अनुदात्तेत्' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तेतश्च हलादेः (3/2/149)
अनुदात्तेत् यो हलादिः अकर्मकः धातुः तस्माद् युच् प्रत्ययः भवति तच्छीलादिषु कर्तृषु वर्तमाने काले।
वृतुँ+युच्
अनुदात्तेतश्च हलादेः(3/2/149)
अनुबन्धलोपः
वृत्+यु युवोरनाकौ(7/1/1)
वृत्+अन पुगन्तलघुपधस्य च(2/2/2)
वर्त्+अन=वर्तन

'अनुदात्तेत्' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तेतश्च हलादेः (3/2/149)
अनुदात्तेत् यो हलादिः अकर्मकः धातुः तस्माद् युच् प्रत्ययः भवति तच्छीलादिषु कर्तृषु वर्तमाने काले।
वृतुँ+युच्
अनुदात्तेतश्च हलादेः(3/2/149)
अनुबन्धलोपः
वृत्+यु युवोरनाकौ(7/1/1)
वृत्+अन पुगन्तलघुपधस्य च(2/2/2)
वर्त्+अन=वर्तन

'अनुदात्तेत्' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तेतश्च हलादेः (3/2/149)
अनुदात्तेत् यो हलादिः अकर्मकः धातुः तस्माद् युच् प्रत्ययः भवति तच्छीलादिषु कर्तृषु वर्तमाने काले।
वृतुँ+युच्
अनुदात्तेतश्च हलादेः(3/2/149)
अनुबन्धलोपः
वृत्+यु युवोरनाकौ(7/1/1)
वृत्+अन पुगन्तलघुपधस्य च(2/2/2)
वर्त्+अन=वर्तन

'अनुदात्तेत्' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तेतश्च हलादेः (3/2/149)
अनुदात्तेत् यो हलादिः अकर्मकः धातुः तस्माद् युच् प्रत्ययः भवति तच्छीलादिषु कर्तृषु वर्तमाने काले।
वृतुँ+युच्
अनुदात्तेतश्च हलादेः(3/2/149)
अनुबन्धलोपः
वृत्+यु युवोरनाकौ(7/1/1)
वृत्+अन पुगन्तलघुपधस्य च(2/2/2)
वर्त्+अन=वर्तन

'अनुदात्तेत्' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तेतश्च हलादेः (3/2/149)
अनुदात्तेत् यो हलादिः अकर्मकः धातुः तस्माद् युच् प्रत्ययः भवति तच्छीलादिषु कर्तृषु वर्तमाने काले।
वृतुँ+युच्
अनुदात्तेतश्च हलादेः(3/2/149)
अनुबन्धलोपः
वृत्+यु युवोरनाकौ(7/1/1)
वृत्+अन पुगन्तलघुपधस्य च(2/2/2)
वर्त्+अन=वर्तन

'अनुदात्तेत्' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तेतश्च हलादेः (3/2/149)
अनुदात्तेत् यो हलादिः अकर्मकः धातुः तस्माद् युच् प्रत्ययः भवति तच्छीलादिषु कर्तृषु वर्तमाने काले।
वृतुँ+युच्
अनुदात्तेतश्च हलादेः(3/2/149)
अनुबन्धलोपः
वृत्+यु युवोरनाकौ(7/1/1)
वृत्+अन पुगन्तलघुपधस्य च(2/2/2)
वर्त्+अन=वर्तन

'अनुदात्तेत्' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तेतश्च हलादेः (3/2/149)
अनुदात्तेत् यो हलादिः अकर्मकः धातुः तस्माद् युच् प्रत्ययः भवति तच्छीलादिषु कर्तृषु वर्तमाने काले।
वृतुँ+युच्
अनुदात्तेतश्च हलादेः(3/2/149)
अनुबन्धलोपः
वृत्+यु युवोरनाकौ(7/1/1)
वृत्+अन पुगन्तलघुपधस्य च(2/2/2)
वर्त्+अन=वर्तन

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – अ

अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनाम् अनुनसिकलोपः झलि क्ङिति (6/4/37)
गम् लशक्वतद्धिते (1/3/8)
गम्+क्त्वा लशक्वतद्धिते (1/3/8)
गम्+त्वा अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनाम् अनुनसिकलोपः झलि क्ङिति(6/4/37)
गत्वा

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – अ

अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनाम् अनुनसिकलोपः झलि क्ङिति (6/4/37)
गम् लशक्वतद्धिते (1/3/8)
गम्+क्त्वा लशक्वतद्धिते (1/3/8)
गम्+त्वा अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनाम् अनुनसिकलोपः झलि क्ङिति(6/4/37)
गत्वा

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – अ

अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनाम् अनुनसिकलोपः झलि क्ङिति (6/4/37)
गम् लशक्वतद्धिते (1/3/8)
गम्+क्त्वा लशक्वतद्धिते (1/3/8)
गम्+त्वा अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनाम् अनुनसिकलोपः झलि क्ङिति(6/4/37)
गत्वा

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – अ

अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनाम् अनुनसिकलोपः झलि क्ङिति (6/4/37)
गम् लशक्वतद्धिते (1/3/8)
गम्+क्त्वा लशक्वतद्धिते (1/3/8)
गम्+त्वा अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनाम् अनुनसिकलोपः झलि क्ङिति(6/4/37)
गत्वा

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)

उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलादिकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।

तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)

तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)

तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः

तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)

तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः

तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः

तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)

तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)

त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता

तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)

तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः

तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता

त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलावकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।
तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)
तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)
तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)
तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः
तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)
तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)
त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता
तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः
तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता
त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलावकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।
तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)
तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)
तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)
तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः
तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)
तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)
त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता
तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः
तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता
त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलावकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।
तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)
तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)
तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)
तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः
तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)
तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)
त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता
तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः
तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता
त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलावकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।
तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)
तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)
तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)
तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः
तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)
तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)
त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता
तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः
तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता
त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलादिकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।
तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)
तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)
तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)
तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः
तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)
तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)
त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता
तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः
तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता
त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलादावकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।
तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)
तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)
तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)
तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः
तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)
तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)
त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता
तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः
तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता
त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलावकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।
तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)
तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)
तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)
तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः
तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)
तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)
त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता
तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः
तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता
त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलावकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।
तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)
तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)
तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)
तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः
तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)
तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)
त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता
तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः
तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता
त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलावकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।
तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)
तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)
तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)
तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः
तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)
तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)
त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता
तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः
तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता
त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलादिकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।
तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)
तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)
तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)
तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः
तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)
तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)
त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता
तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः
तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता
त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलावकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।
तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)
तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)
तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)
तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः
तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)
तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)
त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता
तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः
तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता
त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलावकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।
तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)
तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)
तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)
तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः
तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)
तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)
त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता
तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः
तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता
त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – ब

अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
उपदेशेऽनुदात्तस्य ऋकारोपधस्य धातोर्झलावकिति प्रत्यये परतो विकल्पेन अमागमो भवति।
तृप्+लुट् अनद्यतने लुट् (3/3/15)
तृप्+ति स्यतासी लृलुटोः (3/1/34)
तृप+तास्+ति अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+ति लुटः प्रथमस्य डारौरसः (2/4/84)
तृप्+ता+डा अनुबन्धलोपः
तृप्+ता+आ डित्वसामर्थ्यदभस्यापि टेर्लोपः
तृप्+ता आर्धधातुकस्येड्वलादेः (7/2/35)
तृप्+इट्+ता पुगन्तलघूपधस्य च (2/2/2)
त्+अर्+प्+इ+ता=तर्पिता
तृप्+ता अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् (6/1/58)
तृ+अम्+प्+ता अनुबन्धलोपः
तृ+अ+प्+ता इको यणचि (6/1/77) त्+र्+अ+प्+ता
त्रप्ता

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – स

अनुदात्तं पदमेकवर्जम् (6/1/152)

यस्मिन् पदे यस्य उदात्तः स्वरितः वा विधीयते तमेकमचं वर्जयित्वा तस्मिन् पदे वर्तमाना अचः अनुदात्ता भवन्ति।

गुपूँरक्षणे गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः (3/1/28)

गुप्+आय पुगन्तलघुपधस्य च (2/2/2)

गोपाय सनाद्यन्ता धातवः (3/1/32)

गोपाय धातोः (6/1/159) अन्तोदात्त

गोपाय+तिप् तिप्तस्झिसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांझथासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् (6/4/78) गोपा

(अनुदात्त=अनुदात्तं पदमेकवर्जं) (6/1/152)

गोपा+य+शप्+ति कर्तरि शप् (3/1/68)

गोपा+य+अ+ति अतो गुणे (6/1/97)शप् (अ), तिप् (ति) अनुदात्तौ सुप्पितौ (3/1/4)

गोपा+य्+अ+अ+ति

गोपा+य्+अ+ति एकादेश उदात्तेनोदात्तः (8/2/5)

गोपा+य्+अ+तिं उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः ()

गोपायति

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – स

अनुदात्तं पदमेकवर्जम् (6/1/152)
यस्मिन् पदे यस्य उदात्तः स्वरितः वा विधीयते तमेकमचं वर्जयित्वा तस्मिन् पदे वर्तमाना अचः अनुदात्ता भवन्ति।

गुपूँरक्षणे गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः (3/1/28)

गुप्+आय पुगन्तलघुपधस्य च (2/2/2)

गोपाय सनाद्यन्ता धातवः (3/1/32)

गोपाय धातोः (6/1/159) अन्तोदात्त

गोपाय+तिप् तिप्तस्झिसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांझथासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् (6/4/78) गोपा (अनुदात्त=अनुदात्तं पदमेकवर्जं) (6/1/152)

गोपा+य+शप्+ति कर्तरि शप् (3/1/68)

गोपा+य+अ+ति अतो गुणे (6/1/97)शप् (अ), तिप् (ति) अनुदात्तौ सुप्पितौ (3/1/4)

गोपा+य्+अ+अ+ति

गोपा+य्+अ+ति एकादेश उदात्तेनोदात्तः (8/2/5)

गोपा+य्+अ+तिं उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः ()

गोपायति

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – स

अनुदात्तं पदमेकवर्जम् (6/1/152)
यस्मिन् पदे यस्य उदात्तः स्वरितः वा विधीयते तमेकमचं वर्जयित्वा तस्मिन् पदे वर्तमाना अचः अनुदात्ता भवन्ति।

गुपूँरक्षणे गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः (3/1/28)
गुप्+आय पुगन्तलघुपधस्य च (2/2/2)
गोपाय सनाद्यन्ता धातवः (3/1/32)
गोपाय धातोः (6/1/159) अन्तोदात्त
गोपाय+तिप् तिप्तस्झिसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांझथासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् (6/4/78) गोपा
(अनुदात्त=अनुदात्तं पदमेकवर्जं) (6/1/152)
गोपा+य+शप्+ति कर्तरि शप् (3/1/68)
गोपा+य+अ+ति अतो गुणे (6/1/97)शप् (अ), तिप् (ति) अनुदात्तौ सुप्पितौ (3/1/4)
गोपा+य्+अ+अ+ति
गोपा+य्+अ+ति एकादेश उदात्तेनोदात्तः (8/2/5)
गोपा+य्+अ+तिं उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः ()
गोपायति

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – स

अनुदात्तं पदमेकवर्जम् (6/1/152)
यस्मिन् पदे यस्य उदात्तः स्वरितः वा विधीयते तमेकमचं वर्जयित्वा तस्मिन् पदे वर्तमाना अचः अनुदात्ता भवन्ति।

गुपूँरक्षणे गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः (3/1/28)
गुप्+आय पुगन्तलघुपधस्य च (2/2/2)
गोपाय सनाद्यन्ता धातवः (3/1/32)
गोपाय धातोः (6/1/159) अन्तोदात्त
गोपाय+तिप् तिप्तस्झिसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांझथासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् (6/4/78) गोपा
(अनुदात्त=अनुदात्तं पदमेकवर्जं) (6/1/152)
गोपा+य+शप्+ति कर्तरि शप् (3/1/68)
गोपा+य+अ+ति अतो गुणे (6/1/97)शप् (अ), तिप् (ति) अनुदात्तौ सुप्पितौ (3/1/4)
गोपा+य्+अ+अ+ति
गोपा+य्+अ+ति एकादेश उदात्तेनोदात्तः (8/2/5)
गोपा+य्+अ+तिं उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः ()
गोपायति

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – स

अनुदात्तं पदमेकवर्जम् (6/1/152)
यस्मिन् पदे यस्य उदात्तः स्वरितः वा विधीयते तमेकमचं वर्जयित्वा तस्मिन् पदे वर्तमाना अचः अनुदात्ता भवन्ति।
गुपूँरक्षणे गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः (3/1/28)
गुप्+आय पुगन्तलघुपधस्य च (2/2/2)
गोपाय सनाद्यन्ता धातवः (3/1/32)
गोपाय धातोः (6/1/159) अन्तोदात्त
गोपाय+तिप् तिप्तस्झिसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांझथासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् (6/4/78) गोपा
(अनुदात्त=अनुदात्तं पदमेकवर्जं) (6/1/152)
गोपा+य+शप्+ति कर्तरि शप् (3/1/68)
गोपा+य+अ+ति अतो गुणे (6/1/97)शप् (अ), तिप् (ति) अनुदात्तौ सुप्पितौ (3/1/4)
गोपा+य्+अ+अ+ति
गोपा+य्+अ+ति एकादेश उदात्तेनोदात्तः (8/2/5)
गोपा+य्+अ+ति उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः ()
गोपायति

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – स

अनुदात्तं पदमेकवर्जम् (6/1/152)
यस्मिन् पदे यस्य उदात्तः स्वरितः वा विधीयते तमेकमचं वर्जयित्वा तस्मिन् पदे वर्तमाना अचः अनुदात्ता भवन्ति।
गुपूँरक्षणे गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः (3/1/28)
गुप्+आय पुगन्तलघुपधस्य च (2/2/2)
गोपाय सनाद्यन्ता धातवः (3/1/32)
गोपाय धातोः (6/1/159) अन्तोदात्त
गोपाय+तिप् तिप्तस्झिसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांझथासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् (6/4/78) गोपा
(अनुदात्त=अनुदात्तं पदमेकवर्जं) (6/1/152)
गोपा+य+शप्+ति कर्तरि शप् (3/1/68)
गोपा+य+अ+ति अतो गुणे (6/1/97)शप् (अ), तिप् (ति) अनुदात्तौ सुप्पितौ (3/1/4)
गोपा+य्+अ+अ+ति
गोपा+य्+अ+ति एकादेश उदात्तेनोदात्तः (8/2/5)
गोपा+य्+अ+तिं उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः ()
गोपायति

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – स

अनुदात्तं पदमेकवर्जम् (6/1/152)
यस्मिन् पदे यस्य उदात्तः स्वरितः वा विधीयते तमेकमचं वर्जयित्वा तस्मिन् पदे वर्तमाना अचः अनुदात्ता भवन्ति।

गुपूँरक्षणे गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः (3/1/28)

गुप्+आय पुगन्तलघुपधस्य च (2/2/2)

गोपाय सनाद्यन्ता धातवः (3/1/32)

गोपाय धातोः (6/1/159) अन्तोदात्त

गोपाय+तिप् तिप्तस्झिसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांझथासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् (6/4/78) गोपा (अनुदात्त=अनुदात्तं पदमेकवर्जं) (6/1/152)

गोपा+य+शप्+ति कर्तरि शप् (3/1/68)

गोपा+य+अ+ति अतो गुणे (6/1/97)शप् (अ), तिप् (ति) अनुदात्तौ सुप्पितौ (3/1/4)

गोपा+य्+अ+अ+ति

गोपा+य्+अ+ति एकादेश उदात्तेनोदात्तः (8/2/5)

गोपा+य्+अ+तिं उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः ()

गोपायति

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – स

अनुदात्तं पदमेकवर्जम् (6/1/152)
यस्मिन् पदे यस्य उदात्तः स्वरितः वा विधीयते तमेकमचं वर्जयित्वा तस्मिन् पदे वर्तमाना अचः अनुदात्ता भवन्ति।

गुपूँरक्षणे गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः (3/1/28)
गुप्+आय पुगन्तलघुपधस्य च (2/2/2)
गोपाय सनाद्यन्ता धातवः (3/1/32)
गोपाय धातोः (6/1/159) अन्तोदात्त
गोपाय+तिप् तिप्तस्झिसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांझथासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् (6/4/78) गोपा (अनुदात्त=अनुदात्तं पदमेकवर्जं) (6/1/152)
गोपा+य+शप्+ति कर्तरि शप् (3/1/68)
गोपा+य+अ+ति अतो गुणे (6/1/97)शप् (अ), तिप् (ति) अनुदात्तौ सुप्पितौ (3/1/4)
गोपा+य्+अ+अ+ति
गोपा+य्+अ+ति एकादेश उदात्तेनोदात्तः (8/2/5)
गोपा+य्+अ+तिं उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः ()
गोपायति

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – स

अनुदात्तं पदमेकवर्जम् (6/1/152)

यस्मिन् पदे यस्य उदात्तः स्वरितः वा विधीयते तमेकमचं वर्जयित्वा तस्मिन् पदे वर्तमाना अचः अनुदात्ता भवन्ति।

गुपूँरक्षणे गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः (3/1/28)

गुप्+आय पुगन्तलघुपधस्य च (2/2/2)

गोपाय सनाद्यन्ता धातवः (3/1/32)

गोपाय धातोः (6/1/159) अन्तोदात्त

गोपाय+तिप् तिप्तस्झिसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांझथासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् (6/4/78) गोपा

(अनुदात्त=अनुदात्तं पदमेकवर्जं) (6/1/152)

गोपा+य+शप्+ति कर्तरि शप् (3/1/68)

गोपा+य+अ+ति अतो गुणे (6/1/97)शप् (अ), तिप् (ति) अनुदात्तौ सुप्पितौ (3/1/4)

गोपा+य्+अ+अ+ति

गोपा+य्+अ+ति एकादेश उदात्तेनोदात्तः (8/2/5)

गोपा+य्+अ+तिं उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः ()

गोपायति

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – स

अनुदात्तं पदमेकवर्जम् (6/1/152)
यस्मिन् पदे यस्य उदात्तः स्वरितः वा विधीयते तमेकमचं वर्जयित्वा तस्मिन् पदे वर्तमाना अचः अनुदात्ता भवन्ति।
गुपूँरक्षणे गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः (3/1/28)
गुप्+आय पुगन्तलघुपधस्य च (2/2/2)
गोपाय सनाद्यन्ता धातवः (3/1/32)
गोपाय धातोः (6/1/159) अन्तोदात्त
गोपाय+तिप् तिप्तस्झिसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांझथासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् (6/4/78) गोपा
(अनुदात्त=अनुदात्तं पदमेकवर्जं) (6/1/152)
गोपा+य+शप्+ति कर्तरि शप् (3/1/68)
गोपा+य+अ+ति अतो गुणे (6/1/97)शप् (अ), तिप् (ति) अनुदात्तौ सुप्पितौ (3/1/4)
गोपा+य्+अ+अ+ति
गोपा+य्+अ+ति एकादेश उदात्तेनोदात्तः (8/2/5)
गोपा+य्+अ+तिं उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः ()
गोपायति

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – स

अनुदात्तं पदमेकवर्जम् (6/1/152)
यस्मिन् पदे यस्य उदात्तः स्वरितः वा विधीयते तमेकमचं वर्जयित्वा तस्मिन् पदे वर्तमाना अचः अनुदात्ता भवन्ति।

गुपूँरक्षणे गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः (3/1/28)

गुप्+आय पुगन्तलघुपधस्य च (2/2/2)

गोपाय सनाद्यन्ता धातवः (3/1/32)

गोपाय धातोः (6/1/159) अन्तोदात्त

गोपाय+तिप् तिप्तस्झिसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांझथासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् (6/4/78) गोपा (अनुदात्त=अनुदात्तं पदमेकवर्जं) (6/1/152)

गोपा+य+शप्+ति कर्तरि शप् (3/1/68)

गोपा+य+अ+ति अतो गुणे (6/1/97)शप् (अ), तिप् (ति) अनुदात्तौ सुप्पितौ (3/1/4)

गोपा+य्+अ+अ+ति

गोपा+य्+अ+ति एकादेश उदात्तेनोदात्तः (8/2/5)

गोपा+य्+अ+तिं उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः ()

गोपायति

'अनुदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम् – स

अनुदात्तं पदमेकवर्जम् (6/1/152)
यस्मिन् पदे यस्य उदात्तः स्वरितः वा विधीयते तमेकमचं वर्जयित्वा तस्मिन् पदे वर्तमाना अचः अनुदात्ता भवन्ति।
गुपूँरक्षणे गुपूधूपविच्छिपणिपनिभ्य आयः (3/1/28)
गुप्+आय पुगन्तलघुपधस्य च (2/2/2)
गोपाय सनाद्यन्ता धातवः (3/1/32)
गोपाय धातोः (6/1/159) अन्तोदात्त
गोपाय+तिप् तिप्तस्झिसिप्थस्थमिब्वस्मस्तातांझथासाथांध्वमिड्वहिमहिङ् (6/4/78) गोपा
(अनुदात्त=अनुदात्तं पदमेकवर्जं) (6/1/152)
गोपा+य+शप्+ति कर्तरि शप् (3/1/68)
गोपा+य+अ+ति अतो गुणे (6/1/97)शप् (अ), तिप् (ति) अनुदात्तौ सुप्पितौ (3/1/4)
गोपा+य्+अ+अ+ति
गोपा+य्+अ+ति एकादेश उदात्तेनोदात्तः (8/2/5)
गोपा+य्+अ+तिं उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः ()
गोपायति

'उदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम्

धातोः

(6/1/156) धातोः अन्तः उदात्तो भवति।

डुपचष् पाके

पच्+तिप् कर्तरि शप्(3/1/68)

पच्+शप्+ति अनुबन्धलोपः

पच्+अ+ति धातोः(6/1/156)

प+च्+अ+ति अनुदात्तौ सुप्पितौ(3/1/4)

प+च्+अ+ति उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः(8/4/65)

प+च्+अ॑+ति स्वरितात् संहितायामनुदात्तानाम्(1/2/39)

प+च्+अ॑+ति=पचति एकश्रुतिः जाता

'उदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम्

धातोः

(6/1/156) धातोः अन्तः उदात्तो भवति।

डुपचष् पाके

पच्+तिप् कर्तरि शप्(3/1/68)

पच्+शप्+ति अनुबन्धलोपः

पच्+अ+ति धातोः(6/1/156)

प+च्+अ+ति अनुदात्तौ सुप्पितौ(3/1/4)

प+च्+अ+ति उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः(8/4/65)

प+च्+अ+ति स्वरितात् संहितायामनुदात्तानाम्(1/2/39)

प+च्+अ+ति=पचति एकश्रुतिः जाता

'उदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम्

धातोः
(6/1/156) धातोः अन्तः उदात्तो भवति।
डुपचष् पाके
पच्+तिप् कर्तरि शप्(3/1/68)
पच्+शप्+ति अनुबन्धलोपः
पच्+अ+ति धातोः(6/1/156)
प+च्+अ+ति अनुदात्तौ सुप्पितौ(3/1/4)
प+च्+अ+ति उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः(8/4/65)
प+च्+अ+ति स्वरितात् संहितायामनुदात्तानाम्(1/2/39)
प+च्+अ+ति=पचति एकश्रुतिः जाता

'उदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम्

धातोः
(6/1/156) धातोः अन्तः उदात्तो भवति।
डुपचष् पाके
पच्+तिप् कर्तरि शप्(3/1/68)
पच्+शप्+ति अनुबन्धलोपः
पच्+अ+ति धातोः(6/1/156)
प+च्+अ+ति अनुदात्तौ सुप्पितौ(3/1/4)
प+च्+अ+ति उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः(8/4/65)
प+च्+अं+ति स्वरितात् संहितायामनुदात्तानाम्(1/2/39)
प+च्+अं+ति=पचति एकश्रुतिः जाता

'उदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम्

धातोः
(6/1/156) धातोः अन्तः उदात्तो भवति।
डुपचष् पाके
पच्+तिप् कर्तरि शप्(3/1/68)
पच्+शप्+ति अनुबन्धलोपः
पच्+अ+ति धातोः(6/1/156)
प+च्+अ+ति अनुदात्तौ सुप्पितौ(3/1/4)
प+च्+अ+ति उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः(8/4/65)
प+च्+अ॑+ति स्वरितात् संहितायामनुदात्तानाम्(1/2/39)
प+च्+अ॑+ति=पचति एकश्रुतिः जाता

'उदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम्

धातोः
(6/1/156) धातोः अन्तः उदात्तो भवति।
डुपचष् पाके
पच्+तिप् कर्तरि शप्(3/1/68)
पच्+शप्+ति अनुबन्धलोपः
पच्+अ+ति धातोः(6/1/156)
प+च्+अ+ति अनुदात्तौ सुप्पितौ(3/1/4)
प+च्+अ+ति उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः(8/4/65)
प+च्+अ॑+ति स्वरितात् संहितायामनुदात्तानाम्(1/2/39)
प+च्+अ॑+ति=पचति एकश्रुतिः जाता

'उदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम्

धातोः
(6/1/156) धातोः अन्तः उदात्तो भवति।
डुपचष् पाके
पच्+तिप् कर्तरि शप्(3/1/68)
पच्+शप्+ति अनुबन्धलोपः
पच्+अ+ति धातोः(6/1/156)
प+च्+अ+ति अनुदात्तौ सुप्पितौ(3/1/4)
प+च्+अ+ति उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः(8/4/65)
प+च्+अं+ति स्वरितात् संहितायामनुदात्तानाम्(1/2/39)
प+च्+अं+ति=पचति एकश्रुतिः जाता

'उदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम्

धातोः
(6/1/156) धातोः अन्तः उदात्तो भवति।
डुपचष् पाके
पच्+तिप् कर्तरि शप्(3/1/68)
पच्+शप्+ति अनुबन्धलोपः
पच्+अ+ति धातोः(6/1/156)
प+च्+अ+ति अनुदात्तौ सुप्पितौ(3/1/4)
प+च्+अ+ति उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः(8/4/65)
प+च्+अ+ति स्वरितात् संहितायामनुदात्तानाम्(1/2/39)
प+च्+अ+ति=पचति एकश्रुतिः जाता

'उदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम्

धातोः
(6/1/156) धातोः अन्तः उदात्तो भवति।
डुपचष् पाके
पच्+तिप् कर्तरि शप्(3/1/68)
पच्+शप्+ति अनुबन्धलोपः
पच्+अ+ति धातोः(6/1/156)
प+च्+अ+ति अनुदात्तौ सुप्पितौ(3/1/4)
प+च्+अ+ति उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः(8/4/65)
प+च्+अ+ति स्वरितात् संहितायामनुदात्तानाम्(1/2/39)
प+च्+अ+ति=पचति एकश्रुतिः जाता

'उदात्तोपदेशः' इत्यस्य फलम्

धातोः
(6/1/156) धातोः अन्तः उदात्तो भवति।
डुपचष् पाके
पच्+तिप् कर्तरि शप्(3/1/68)
पच्+शप्+ति अनुबन्धलोपः
पच्+अ+ति धातोः(6/1/156)
प+च्+अ+ति अनुदात्तौ सुप्पितौ(3/1/4)
प+च्+अ+ति उदात्तानुदात्तस्य स्वरितः(8/4/65)
प+च्+अ+ति स्वरितात् संहितायामनुदात्तानाम्(1/2/39)
प+च्+अ+ति=पचति एकश्रुतिः जाता

Dhanyavādaḥ!!!